

Pečující osoba, která pečuje dle z. č. 108/2006 Sb. o osobu závislou na pomoci jiné osoby, může pečovat v pozici jako:

- **osoba blízká** (např. příbuzný) § 7,
- **asistent sociální péče** (např. soused, kamarád apod.) § 83.

Pečující osoba blízká nebo asistent sociální péče má tato práva a povinnosti:

- Stát za pečující osobu hradí zdravotní pojištění, pokud pečuje o osobu závislou na pomoci jiné osoby ve stupni závislosti II. – IV., nebo o dítě do 10 let věku také v případě jeho závislosti u stupně I.
- Pečující osoba musí do 8 dnů od počátku výkonu péče písemně ohlásit u ÚP ČR, že začala pečovat nebo že ukončila péči (na formuláři ÚP ČR).
- ÚP ČR vydá pečující osobě na její žádost dle § 29 odst. 6 z. č. 108/2006 Sb. bezplatně písemné potvrzení o době poskytované péče pečované osobě a o stupni závislosti osoby (která pobírá příspěvek na péči) pro účely dávek hmotné nouze, zdravotního pojištění, důchodového pojištění a zaměstnanosti pečované osoby i pečující osoby. Potvrzení se prokazatelně předá k OSSZ a zdravotní pojišťovně.
- Písemně ohlásit počátek i ukončení hospitalizace pečované osoby, nebo její úmrtí, a to k ÚP ČR (i k OSSZ a zdravotní pojišťovně), a to do 8 dnů ode dne této skutečnosti, § 21 a § 21a z.č. 108/2006 Sb.
- Není příjemcem dávky příspěvek na péči (příjemcem dávky je u této dávky pečovaná osoba dle § 7).
- Příjem pečující osoby od pečované osoby za péči je osvobozen od daně z příjmu, pokud pečující je osobou blízkou. U asistenta sociální péče je osvobození příjmu za péči do výše příspěvku na péči ve IV. stupni závislosti osoby.

Asistent sociální péče je povinen

Asistent sociální péče **je povinen uzavřít** o poskytování péče s osobou pečovanou **písemnou** smlouvu dle § 83 a § 91 odst. 6 z. č. 108/2006 Sb.

Zvláštní příjemce důchodu je povinen dle z. č. 582/1991 Sb. (§ 10 a § 118):

- Nakládat s finančními prostředky důchodce (jemuž je poskytována podpora) v jeho prospěch (§ 118).
- Podrobit se kontrole orgánu, který osobu do funkce ustanovil svým rozhodnutím, a to obecní úřad dle trvalého pobytu důchodce (vyúčtování dávky – § 118).
- Písemně ohlásit plátcí dávky do 8 dnů skutečnosti rozhodné pro trvání nároku na dávku, její výši a výplatu nebo poskytování či vyhovět výzvě OSSZ nebo ČSSZ (dle § 50 a § 53).
- Písemně ohlásit plátcí důchodu změnu adresy místa trvalého pobytu nebo jiného pobytu na území České republiky, popřípadě bydliště v cizině (dle § 50).
- V písemné korespondenci musí uvést rodné číslo své i důchodce, jehož důchod spravuje (dle § 51).
- Vrátit dávku či její část, která je přijata neprávem (dle § 118a a § 118c) k OSSZ.

Zvláštní příjemce důchodu:

- Je veden spolu s osobou důchodce v registru pojištěnců dle § 16c zákona č. 582/1991 Sb.
- Z titulu funkce zvláštního příjemce **není osoba pojištěna u žádného pojištění** (zdravotního, sociálního, důchodového, nemocenské pojištění ani pro účely podpory z úřadu práce), doba poskytování pomoci **není náhradní dobou pro účely pojištění** (zdravotní, sociální).
- Nemá nárok na žádnou odměnu za výkon funkce zvláštního příjemce důchodu či pokud je osoba ustanovena zvláštním příjemcem i u jiných dávek.

Kde lze získat více informací:

U sociálních pracovníků obcí s rozšířenou působností, kteří poskytují sociální poradenství.

Informace pro osoby pečující o své blízké zdravotně postižené osoby a o seniory

Zpracováno ke dni 1. 6. 2021
odbor sociálních věcí krajského úřadu MSK

Kdy se setkáváme s pojmy – osoba pečující a osoba pečovaná?

V běžném životě osob se stává nejedná situace, kdy je jedna osoba v roli osoby pečující a druhá osoba zase v roli osoby pečované. Pečující osobou je zpravidla osoba, která je tak označena přímo právním předpisem. Ale může jít i o situaci, kdy osoba svou činností a pomocí vytváří podporu a zajišťuje péči o pečovanou osobu nebo ji pomáhá hospodařit s penězi apod. Pečovanou osobou může být jak dítě, tak osoba zletilá. Jde o situace, kdy nepříznivý zdravotní či duševní stav, nebo pokročilý věk osoby je spojen s potřebou pomoci, podpory a péče. Za pečující osobu tak zákon považuje např. osobu pečující o osobu závislou na pomoci jiné osoby, nebo lze za pečující osobu považovat i např. zvláštního příjemce dávek, nebo osobu pečující zprvu o nemocného příbuzného, nebo o osobu omezenou ve svéprávnosti apod. V tomto letáku se zabýváme právy a povinnostmi pečující osoby, která je fyzickou osobou.

Péče či pomoc může mít různou dobu trvání, proto můžeme použít základní rozlišení, a to na vymezení:

- **krátkodobá péče** (vymezená potřebou péče v několika dnech, týdnech či měsících jejího trvání, z hlediska doby trvání je omezena),
- **dlouhodobá péče** (na dobu neurčitou, resp. po dobu trvání potřeby péče či pomoci).

Dále lze vymežit situace dle osoby, o kterou je pečováno, tedy péče o:

- nezletilé dítě,
- osobu zletilou.

V jakých situacích je fyzická osoba osobou pečující (dle bodů a/ – c/ dále):

a/ Krátkodobá péče zajišťovaná pečované osobě (nezletilé dítě nebo zletilá osoba)

Je upravena tak, že **příjemcem dávky je pečující osoba:**

- **ošetřovné** (§ 39) poskytované zaměstnanci v rozsahu nejdéle 9 dnů nebo 16 kalendářních dnů u osamělého rodiče, který má v trvalé péči aspoň jedno dítě ve věku do 16 let, které neukončilo povinnou školní docházku,
- **dlouhodobé ošetřovné** (§ 41a a násl.), které se poskytuje zaměstnanci nebo OSVČ nejdéle 90 kalendářních dnů.

Obě dávky jsou poskytovány dle zákona o nemocenském pojištění č. 187/2006 Sb., ve formě sociálních dávek z OSSZ.

b/ Dlouhodobá péče zajišťovaná pečované osobě (nezletilému dítěti nebo zletilé osobě)

Je upravena tak, že **příjemcem dávky je pečovaná osoba:**

- **pečující osoba o osobu, která je závislá na pomoci jiné osoby** a která z tohoto důvodu je příjemcem příspěvku na péči (PnP) z Úřadu práce ČR (ÚP ČR) (§ 7 zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb.),
- **zvláštní příjemce** důchodu z ČSSZ dle § 10 a § 118 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení č. 582/1991 Sb., (popř. i u jiných nepojistných dávek vyplácených ÚP ČR, včetně dávek v nezaměstnanosti, nebo vyplácených OSSZ).

c/ Dlouhodobá pomoc (mnohdy vnímána jako péče) zajišťovaná zletilé osobě:

- **opatrovníkem** (u osoby, která byla omezena ve svéprávnosti, nebo opatrovnictví u osoby bez omezení svéprávnosti, ale s omezením faktické schopnosti za sebe samostatně a uvědoměle jednat),
- **členem domácnosti** (u osoby, jejíž zdravotní resp. duševní stav vyžaduje zastupování, podporu a pomoc jiné osoby, ale osoba, již je poskytována podpora, není omezená ve svéprávnosti),
- **podpůrcem** (nápomoc) u osoby, jejíž zdravotní resp. duševní stav vyžaduje podporu a pomoc jiné osoby, ale osoba, již je poskytována podpora, není omezená ve svéprávnosti).

Všechny tři formy péče dle bodu ad c) jsou upraveny občanským zákoníkem č. 89/2012 Sb., (dále jen „OZ“).

Výše uvedené 3 formy podpory uvedené v bodě ad c), pomoci a péče jsou upraveny v OZ (§ 45 až § 65, § 465 a násl.), o výkonu funkce rozhodne nebo ji schválí soud.

Pečující osoba nemá nárok na:

- finanční příspěvek, dávku, odměnu apod. za poskytovanou péči, pomoc,
- zajištění zdravotním, sociálním, důchodovým či nemocenským pojištěním, nebo pro účely podpory poskytované úřadem práce,
- dobu péče nemá započteno za tzv. náhradní dobu (pro nárok na důchod či další dávky sociálního zabezpečení či podporu v nezaměstnanosti),
- pomoc není hrazena ani pečující osobou.

Pomoc a péči poskytuje osoba v pozici opatrovníka, člena domácnosti či podpůrce tedy zdarma a bez pojištění či bez zápočtu doby péče jako náhradní doby pojištění. Pouze pokud opatrovník spravuje významné jmění opatrovance, může požadovat u soudu odměnu za správu tohoto jmění.

Jaké nároky, práva a plnění vyplývají pečující osobě jako příjemci dávky ošetřovného nebo dlouhodobého ošetřovného dle z. č. 187/2006 Sb., jako nemocenských dávek:

- Poskytování těchto dvou dávek provádí Okresní správa sociálního zabezpečení (OSSZ), přičemž oprávněnou osobou k dávce je pečující osoba (pojištěný zaměstnanec u obou dávek).
- Příjemce dávek je pojištěn po tuto dobu zdravotním pojištěním, sociálním pojištěním (resp. nemocensky, důchodově), včetně pojištěním pro účely finančních podpor poskytovaných ÚP ČR zejména podpora v nezaměstnanosti či při rekvalifikaci).
- Pokud pečující osoba vykonává více výdělečných činností podléhajících zákonnému pojištění, uplatní nárok na tyto dávky z každé takové činnosti (nárok na dávku se tak uplatňuje u každého zaměstnání samostatně a na formuláři OSSZ); a u OSVČ u OSSZ u dlouhodobého ošetřovného (za všechny činnosti OSVČ jeden společný formulář).

Pečující osoby pobírající ošetřovné nebo dlouhodobé ošetřovné mají tyto povinnosti:

Sdělít zaměstnavateli a OSSZ všechny rozhodné skutečnosti pro nárok na dávky, neboť pojištěnec (pečující osoba) **nemá nárok na dlouhodobé ošetřovné** z důvodu poskytování dlouhodobé péče dítěti, jestliže jiná fyzická osoba má z důvodu péče o toto dítě nárok na výplatu **peněžitě pomoci v mateřství** nebo má nárok na **rodičovský příspěvek**, to neplatí, pokud tato jiná osoba onemocněla, utrpěla úraz, porodila nebo je v karanténě (§ 41c z.č. 187/2006 Sb.).

Sdělít orgánu nemocenského pojištění (OSSZ) do 8 dnů všechny rozhodné skutečnosti týkající se pobírané dávky (dle § 71 a § 103 z. č. 187/2006 Sb.).